

Indhold

1. Bent Raiths død
2. Pave Benedikt XVI's afgang
3. Hvad sker der inden et pavevalg
4. Hvordan foregår et pavevalg
5. Hvem bliver den næste pave?

Oprindeligt var det tanken at orientere om, hvad der siden jul var sket i Irland, England og Tyskland, men to begivenheder har fået mig til at "rydde forsiden" og vente med det til den næste info-mail.

1. Bent Raiths død

Torsdag den 14. februar døde vor næstformand Bent Raith efter flere års kræftsygdom, ti dage efter at være fyldt 75 år. Bent var født og opdraget som katolik og havde i årene 1943-1953 gået i jesuitternes Skt. Knuds Skole i Stenosgade. Efter uddannelse på Købmandsskolen og i Forsvarets Materielforvaltning samt i Tyskland, blev han ansat som prokurist i et engrosfirma, hvor han senere blev direktør. I 1992 forlod han firmaet for at blive selvstændig.

Året efter flyttede Bent og hustruen Annett fra Charlottenlund til Skibby, hvor de havde købt et hus lidt uden for byen. Han engagerede sig i politik og blev formand for partiet Venstre i Skibby. Han stillede op til byrådet ved valget i 2001 og blev efterfølgende viceborgmester.

Bent var en rodfæstet og trofast katolik, men på en dansk måde uden glimmer og salvelse og med et kritisk syn på de udemokratiske tilstande i Kirken. Da han og hustruen boede i Charlottenlund, var det dominikanerne og deres kirke i Ordrup, der var deres kirke, senere blev det Skt. Knud Lavard i Lyngby. Hver søndag kørte de den lange vej fra Skibby til Lyngby for at deltage pastor Niblers messer. Efter dennes død følte han sig lidt rodløs, for han havde svært ved at finde en præst, han mente, det var værd at høre på. Til sidst fandt han den pensionerede Stephen Holm, som beredvilligt ydede ham den åndelige hjælp, han havde brug for i sine sidste måneder. Og det skal pastor Holm have tak for, for det betød meget for Bent, at han kom ordentligt af sted til Guds rige.

Bent var en af stifterne af VEOK i efteråret 2002 og dets formand i årene 2002-03 og 2006. Siden da var han næstformand. Han var et uhyre aktivt og engageret menneske - det være i partiet Venstre og i Lyons Club og i VEOK's bestyrelse. Man havde tillid til ham og kunne stole på ham. I efteråret 2012 tog han trods sin alvorlige sygdom initiativet til dannelsen af en patientforening for mennesker med samme kræftsygdom, for han ønskede via information om sygdommen at støtte og hjælpe dem og deres pårørende. Han blev denne forenings formand i november - en post Gud desværre kun gav ham lov til at beholde i tre måneder.

For mig som formand for VEOK var han en utrolig vigtig og uvurderlig sparringspartner, så han vil virkelig blive savnet i vor forening. Vore tanker går til Bents kone Annett, hans tre børn og fire børnebørn, der nu sidder alene tilbage. Må han hvile i fred.

2. Pave Benedikt XVI's afgang

Mandag den 11. februar kom den overraskende meddelelse, at pave Benedikt XVI slipper tøjlerne og trækker sig tilbage som pave med udgangen af februar måned. Det at en pave holder op, er ikke sket siden 1415 og frivilligt ikke siden 1294, så medierne har naturligvis været fulde af spekulationer om, hvad der skulle ligge bag hans beslutning.

Selv er jeg ikke i tvivl om, at hans egen forklaring er den rigtige: at han føler sig gammel og oplever, at kræfterne bliver svagere og svagere. Han havde jo på nærmest hold set, hvordan alt flød i de sidste fem år af den trætte, demente og syge Johannes Paul II's pontifikat. Den situation ønsker han tydeligvis ikke skal gentage sig. Og det kan man kun være tilfreds med.

Men derved være ikke sagt, at der ikke også kan ligge andre motiver bag hans beslutning, f.eks. ønsket om indirekte at påvirke kardinalerne til at vælge en ny pave af samme støbning som ham selv, altså et ønske om, at den Johannes Paul II-politik, han selv har stået for, kan fortsætte. Hvorvidt denne frygt er begrundet, vil vi få at se, når kardinalerne begynder at indfinde sig i Rom i begyndelsen af marts. Ud på eftermiddagen den 28. februar vil Benedikt sætte sig ind i en helikopter for at flyve til Castel Gandolfo, hvor planen er, at han skal opholde sig, indtil en ny pave er valgt. Vil han dér isolere sig, så ingen af kardinalerne vil kunne få ham i tale? Vi ved det ikke.

Under alle omstændigheder har han bragt kardinalerne i en helt uvant situation, for det er første gang siden 1415, at de skal vælge en ny pave, mens en tidligere stadig er i live. Kan de undgå i deres valg at tage hensyn til det, han stod for?

Det vil også være en helt ny og uvant situation for den pave, der måtte blive valgt, at have en ex-pave siddende et andet sted i Vatikanet og eventuelt kigge ham over skulderen. Om det vil skabe problemer, kan kun fremtiden vise, for selv om Benedikt ikke selv skulle ønske at blande sig, kan man ikke afvise, at kardinaler og biskopper, der er utilfredse med den nye paves initiativer, vil kunne finde på at bruge den gamle imod den nye. Politik er som bekendt *a nasty business*. Og det gælder også i Vatikanet.

Mange omtaler pave Benedikt som en stor teolog og pave. Heri kan jeg ikke være enig, for selv om det næppe lader sig gøre at bringe hans pontifikat på én formel - dertil var det for modsætningsfyldt - var han for mig at se en katastrofe. Benedikt/Ratzinger levede på en anden planet end os andre og var ingen brobygger (*pontifex*), men en, der såede splid. Han var heller ikke en folketaler, der kunne inspirere og engagere. I større forsamlinger virkede han sky og genert, og med sin tynde, feminine stemme og monotone stemmeføring dyssede han folk i søvn.

Benedikt var traditionens mand. For ham skulle alt ses i lyset af og tolkes på baggrund af den kirkelige tradition - det være sig såvel Jesus (i hans tre bøger om ham) som Det andet Vatikankoncil. I sit brev til Irlands katolikker i 2010 opfordrede han dem til at vende tilbage til deres forfædres tro, selv om det netop var denne fortidens tro med tilhørende respekt for den gejstlige stand, der havde gjort det muligt for præster at misbruge børn uden at blive straffet. Nytænkning var vist ikke et ord, som fandtes i hans ordbog, og derfor er det forkert at kalde ham en stor tænker og teolog. Jeg tror, at han vil gå over i historien som paven, der trak sig. Og det vil nok være det eneste, man på længere sigt vil huske ham for.

3. Hvad sker der inden et pavevalg

Mens pave Benedikt XVI blev valgt af 115 kardinaler, hvoraf de 58 var europæere, er 71 af de 117 kardinaler, der snart skal samles for at vælge en ny pave, europæere. Gruppen af europæere er altså væsentlig større denne gang end for otte år siden. Af de 117 kardinaler er der desuden 67, der aldrig har deltaget i et konklave før.

Ifølge reglerne, fastsat af pave Johannes Paul II, skal konklavet begynde mellem 14 og 20 dage efter en paves død. Pave Benedikt har dog forleden udstedt et dekret, gående ud på at konklavet kan begynde tidligere, hvis kardinalkollegiet ønsker det. Heri har han fulgt en opfordring fra kuriekardinalerne og de italienske kardinaler, der gerne ser et hurtigt pavevalg. Beslutningen er dog ikke populær blandt de kardinaler, der kommer udefra, for de mener, at med 67 nye kardinaler bør de have mere tid til at føre de nødvendige uformelle korridorsamtaler inden konklavet. Så med sin beslutning har pave Benedikt allerede lagt kimen til en uenighed blandt kardinalerne.

Disse uformelle samtaler vil i første omgang være mellem kardinaler fra ét land eller sprogområde - fx. de nordamerikanske, de latinamerikanske, de nordeuropæiske, de italienske etc. Senere vil kardinaler fra et område lige så uformelt i smågrupper mødes med kolleger fra et andet. Det samme vil kardinaler, der kender hinanden fra deres nuværende eller tidligere arbejde i kurien eller i pavelige kommissioner.

De emner, kardinalerne vil drøfte, vil normalt være 1/ den tidligere paves pontifikat, 2/ hvilke problemer står kirken overfor, 3/ hvordan kan de løses 4/ hvem vil være den bedste til at løse dem? Desuden taler de om, hvad de foretrukne kandidater står for teologisk og kirkepolitisk, og sonderer, hvor store muligheder de har for at blive valgt. I år kan man endvidere næppe undgå at drøfte den hemmeligholdte rapport, som blev lækket til det italienske dagblad *La Repubblica*, og som siden er blevet omtalt i alverdens aviser og medier. Det vil sige, de også vil tale om forholdene internt i Vatikanet og om, hvorvidt de bør og kan ændres. Dette er et emne, som i høj grad vil kunne splitte kardinalerne.

I de uformelle samtaler deltager ikke kun de kardinaler, der skal vælge den nye pave, men også de fleste af de kardinaler, der er over 80 og derfor ikke er stemmeberettiget. Disse aldrende kardinaler er altså langt fra uden indflydelse. Erfarne som de er, er det vel også kun naturligt, at de nye kardinaler vil være interesserede i at høre deres mening om de kardinaler, der kan komme på tale som ny pave. De må jo formodes at kende dem, hvad man ikke kan regne med, at de nye gør. Det vil altså sige, at selv om intet er afgjort, er feltet af kandidater allerede snævret kraftigt ind, når selve valghandlingen bag de låste døre skal til at begynde.

4. Hvordan foregår et pavevalg?

Den dag konklavet begynder, startes der med en formiddagsmesse i Peterskirken med titlen "messe for at vælge pave". Den vil blive celebreret af kardinalkollegiets dekan, som denne gang er den 85-årige kardinal Angelo Sodano, og blive overværet af alle kardinaler samt ambassadører ved Vatikanet og andre indbudte hono- rariores. Ifølge traditionen skal de høre en prædiken om kirkens nuværende til- stand og om de kvaliteter, den kommende pave skal besidde. Derefter trækker de stemmeberettigede kardinaler sig tilbage til deres værelser i Domus Santa Marta for at spise frokost og holde siesta.

Tidligere boede kardinalerne i nogle værelser i nærheden af Det sixtinske Kapel, hvor de sov på opstillede og afskærmede feltsenge, men efter opførelsen i 1996 af gæstehuset Domus Santa Marta i Vatikanet indlogeres de dér. Det indeholder 106 suiter og 22 enkeltværelser, som tildeles kardinalerne ved lodtrækning. Tidligere havde de også ret til at medbringe en tjener eller sekretær, men det afskaffede pave Johannes Paul II. Ved deres indlogering, der for det flestes vedkommende vil finde sted dagen før, bliver de kropsvisiteret af Vatikanets gendamer og får deres bagage kontrolleret.

Hvad de måtte have af mobiltelefoner, bærbare computere, skriveredskaber, notesblokke og aviser m.v. vil blive konfiskeret. Samtidig vil Domus Santa Martas kontakt med omverden via tv, telefon, fax og internet blive afbrudt, ligesom alle aviser vil blive fjernet. Endelig vil Domus Santa Marta lige som Det sixtinske Kapel nøje blive undersøgt for skjulte mikrofoner.

Om eftermiddagen mødes de alle igen - altså også dem over 80 - i Det paulinske Kapel, hvorfra de i procession under afsyngelse af *Veni Creator Spiritus* ("Kom Helligånd, du skaber") går til Det sixtinske Kapel. Her aflægger de én efter én den påkrævede ed om at ville holde alt, hvad der måtte foregå under konklavet, hemmeligt. Tidligere, det vil sige til og med de to valg i 1978, var det kun kardinalerne under 80, der aflagde eden, men Johannes Paul II pålagde også de ældre at gøre det. Han indskærpede tillige, at hemmelighedskravet ikke kun gjaldt antallet af stemmer, der blev afgivet, men også navnene på de personer, der blev stemt på ved de forskellige afstemninger.

Efter edsaflæggelsen råber den pavelige ceremonimester *Extra omnes* - "Alle [skal gå] ud." Når de, der ikke skal deltage i valghandlingen har forladt kapellet, låses dørene. Tilbage bliver dog kardinalkollegiets sekretær, den pavelige ceremonimester og den gejstlige, som lederne af de forskellige kongregationer har udpeget til at skulle holde den sidste tale til kardinalerne om kirkens tilstand og de kvaliteter, den nye pave bør have. Efter at have holdt den, forlader han kapellet. Der følger nu en fælles bøn, og efter den spørger kardinalkollegiets dekan - i år dog dets vicedekan, da kardinal Sodano er 85 år og ikke stemmeberettiget - om alle har forstået afstemningsproceduren. Har de ikke det, bliver reglerne forklaret.

Herefter kan valghandlingen påbegynde. Hver kardinal får udleveret mindst to stemmesedler med teksten *Eligo in Summum Pontificem* ("Jeg vælger til øverste biskop"). Mens de med fordrejet håndskrift skriver navnet på den, de vil vælge, forlader kardinalkollegiets sekretær og den pavelige ceremonimester kapellet og døren bliver låst af vicedekananen. Derpå udvælger han ved lodtrækning ni navne. De første tre er undersøgere, de næste tre sygehjælpere og de sidste tre kontrolanter. Hvis en kardinal ligger syg i Domus Santa Marta og derfor ikke kan være tilstede i Det sixtinske Kapel, er det sygehjælpernes opgave at bringe ham en stemmeseddel og at tage den i en forseglet æske tilbage til kapellet.

I rangorden går kardinalerne så en efter en med deres stemmeseddel op til alteret. Inden sedlen lægges i urnen, aflægger kardinalen en latinsk ed, som på dansk lyder: "Jeg kalder Herren Kristus, som er min dommer, til vidnesbyrd om, at min stemme er givet til den, som jeg med ansvar over for Gud mener skal vælges." Når alle har stemt, rystes urnen og stemmesedlerne tages op og tælles. Er der ikke overensstemmelse mellem antallet af sedler og antallet af tilstedeværende kardinaler, brændes sedlerne ulæste, og en ny afstemning foretages. Er der overensstemmelse, gennemhulles hver stemmeseddel med en nål, inden den rækkes til de tre undersøgere, der hver for sig nedskriver den valgte navn. Den sidste undersøger læser derpå navnet højt.

Til sidst optælles stemmerne og stemmesedlerne og undersøgernes lister overgives til kontrollanterne, der tjekker, at listerne er i overensstemmelse med stemmesedlerne. Derefter forkyndes resultatet, og stemmesedlerne brændes sammen med undersøgernes lister. Er der ikke valgt en ny pave, tilsættes et kemisk stof, der gør røgen sort.

Efter denne første afstemning er der aftensmad i Domus Santa Marta. Minibusser står parat til at køre dem dertil, men der vil altid være nogle, der foretrækker at gå. De vil under deres spadseretur blive overvåget af gendarmerne for at forhindre, at ansatte i Vatikanet skulle kunne henvende sig til dem. Kardinalerne må ikke samtale med chaufførerne og de kvinder, der arbejder i hotellets køkken eller gør rent på værelserne, så de eneste uden for deres egen kreds, de har ret til at tale med, er de 3-4 præster, der står til rådighed for dem som skriftefædre.

Den følgende dag er der to afstemninger om formiddagen og to om eftermiddagen. Og sådan fortsætter det, indtil en af kardinalerne har fået 2/3-del af stemmerne. For at valgbehandlingen ikke skal trække ud, havde Johannes Paul II bestemt, at efter den 33. afstemning var den kardinal valgt, som havde fået flest stemmer, men denne regel har pave Benedikt afskaffet igen. Men normalt er det ikke nødvendigt med så mange afstemninger: i 1958 skete valget på den elvte afstemning (Johannes XXIII), i 1963 på den sjette (Paul VI), i 1978 på henholdsvis den fjerde (Johannes Paul I) og den ottende (Johannes Paul II) og i 2005 på den fjerde (Benedikt XVI).

At kardinaler i grupper taler indbyrdes om afstemningsresultaterne under deres måltider og spadsereture og om aftenen på værelserne lægger planer om, hvordan de skal få netop deres foretrukne kandidat valgt, er oplagt. Der vil som regel også være én af dem, der er "pavemager". Ved den anden afstemning i 1978 var det kardinal König af Wien, der optrådte i den rolle og fik overtalt de øvrige kardinaler til at vælge polakken Karol Wojtyła.

Hvordan stemmeafgivningen kan forløbe kan illustreres af denne oversigt om afstemningerne under det første konklave i 1978, som findes i F.X. Murphey, *The Papacy Today*, London 1981. Dengang deltog 111 kardinaler i konklavet, af hvilke de 56 var europæere (heraf 29 italienere):

1. afstemning: Siri (25), Luciani (23), Pignedoli (18), Baggio (12), König (9), Bertoli (6), Pironio (4), Lorscheider (2), Felici (2)
2. afstemning: Siri (33), Luciani (31), Pignedoli (15), Lorscheider (12), Baggio (10), Felici (8), Cordeiro (4)
3. afstemning: Luciani (over 65), Siri (ca 12), Pignedoli (ca 12), Lorscheider (ca 12), König (ca 12)
4. afstemning: Luciani (over 90), Lorscheider (1)

Heraf kan ses, at der blev stemt på ni i den første afstemning, syv i den anden, fem i den tredje og to i den fjerde og afgørende, og at både Siri og Luciani viste sig "holdbare" ved den anden afstemning, men at det tippede ret markant over til Luciani's fordel ved den tredje afstemning, så han kun manglede nogle få stemmer i at få de nødvendige 74. Nogen må derfor have foretaget en kraftig bearbejdning af kardinalerne efter den anden afstemning for at undgå, at den ærkereaktionære Siri, der var ærkebiskop af Genova, blev valgt.

(Da afstemningsresultaterne er hemmelige - dvs. kardinal König betragtede denne hemmelighed som kun omfattende tallene, ikke navnene på de personer, der blev stemt på, hvorfor han ikke havde noget imod at fortælle journalister derom - vil jeg ikke påstå, at ovenstående tal er korrekte. Der findes da også andre lister, men med hensyn til forholdet mellem Siri og Luciani er de stort set identiske).

Kardinal Königs opfattelse af hemmelighedens grænser blev som nævnt ændret af pave Johannes Paul II. Når den sidste afstemning har fundet sted og en ny pave er blevet valgt, vil derfor alle kardinalernes notater blive samlet sammen og brændt sammen med stemmesedlerne. De vil også blive kropsviseret og få undersøgt deres bagage, inden de "slippes løs". Man vil ikke risikere, som det vistnok var tilfældet under et af valgene i 1978, at en kardinal havde skrevet alle stemmetallene på sin skjortemanchet og senere orienterede en kardinal over 80 derom, som ikke bundet af nogen ed lod tallene sive til en journalist. I nutidens teknologiske verden kan denne koncilhemmelighed dog være lidt af en illusion. Enhver efterretningstjeneste eller større avis kan blot leje en lejlighed nær ved Vatikanet og installere moderne lytteudstyr, så kan alt, hvad der bliver sagt i Det sixtinske Kapel, høres. Men endnu har vist ingen fundet på det.

Når der er fundet en ny pave, kaldes kardinalkollegiets sekretær og den pavelige ceremonimester ind. Dekanen - og det vil altså i år være vicedekanen - stiller den valgte spørgsmålet: *Acceptasne electionem de te canonice factum in Summum Pontificum* ("Accepterer du valget af dig, der er sket efter reglerne, til øverste biskop"). Hertil kan den valgte svare *accepto* (jeg accepterer) eller *non accepto* ("Jeg accepterer ikke"). Det sidste skulle efter sigende være sket i oktober 1978, da kardinal Giovanni Columbo sagde nej, hvorfor man måtte foretage endnu en stemmeafgivning, inden Karol Wojtyla blev valgt.

Siger den valgte *accepto*, bliver han spurgt om, ved hvilket navn han vil kaldes. Derefter aflægger de øvrige kardinaler ed til ham. Imens bliver stemmesedlerne sammen med undersøgernes lister og kardinalernes notater brændt. Nu sker det uden tilsætning af kemikalier, så røget bliver hvid. Samtidig begynder Peterskirkens klokker at ringe.

Den nyvalgte pave føres dernæst ind i "Tårernes værelse", der er et lille værelse bag Det sixtinske Kapel. Her hænger tre hvide pavekjoler - en til en høj, en til en lille og en til en tyk person. Når han er blevet iklædt den dragt, der passer til ham, er han klar til at blive præsenteret for folket.

Først træder kardinalkollegiets dekan eller vicedekan ud på balkonen for at forkynde valget. Det sker med disse ord:

Annuntio vobis gaudium magnum: Habemus papam. Eminentissimum ac reverendissimum dominum, dominum [fornavnet], sanctae Romanae ecclesiae cardinalem [efternavnet], qui sibi nomen imposuit [pavenavnet].

(“Jeg forkynder jer en stor glæde. Vi har en pave. Den mest fremtrædende og mest ærværdige herre, herr [fornavnet], den hellige romerske kirkes kardinal [efternavnet], som har taget sig navnet [pavenavnet]”)

Den forsamlede folkemængde på Peterspladsen jubler, og den nyvalgte pave træder ud på balkonen, hvorfra han holder en kort tale på italiensk og giver sin første velsignelse *Urbi et Orbi* (“for byen [Rom] og for verden”).

5. Hvem bliver den næste pave?

Siden pave Benedikt XVI gav meddelelse om sin tilbagetræden, har medierne haft travlt med at omtale de kardinaler, som må betragtes som *front runners*. Jeg vil afholde mig fra at spå om, hvem der bliver den næste pave. Men jeg vil godt fortælle, hvem jeg ikke tror, det bliver.

Jeg forventer ikke, at vi får en sort pave. Det ville ellers være et stærkt signal at sende og af enorm betydning for sorte katolikker - ikke kun i Afrika, men også i USA, Europa og Latinamerika (tænk på, hvad valget af Obama i 2008 betød for USA's sorte befolkning). Men kardinalerne tænker konservativt og vover næppe at tage et så epokegørende skridt.

Jeg tror heller ikke, at Schönborn fra Wien, Ouellet fra Canada, Erdö fra Ungarn eller Dolan fra New York bliver Benedikts efterfølger. Schönborn har for mange fjender i kurien på grund af sin dialogsøgende politik over for de ”oprørske” præster i Østrig. Desuden vil de næppe vælge endnu en tysktalende pave. Ouellet er som Benedikt XVI den intellektuelle professortype, og den type har man altså allerede prøvet uden større succes. Om østeuropæeren Erdö kan man sige, at sporene fra den polske pave skræmmer, og om Dolan, at han er belastet af sin håndtering af sager om præster, der har misbrugt børn seksuelt. Netop for nogle dage siden måtte han meget imod sin vilje afgive vidneforklaring for en domstol i USA. Jeg tror heller ikke, det bliver argentineren Sandri, for dels er han som diplomat helt uden pastoral erfaring, dels er han i øjeblikket præfekt for Kongregationen for de orientalske Kirker. xSpørgsmålet er nemlig, om kardinalerne tør vælge en kuriekardinal efter den chokerende rapport, som blev lækket til *La Repubblica*.

Først når vi kender navnet på den nye pave, ved vi, om kardinalerne har ønsket at lægge fortiden bag sig og træde ud af Johannes Paul II's skygge. Og når vi ser, hvor mange afstemninger de skulle igennem for at vælge ham, ved vi også, hvor stor uenighed der har været, og hvor stor en opbakning han efterfølgende vil få.

Men uanset hvem der bliver valgt, står han over for nogle kæmpeproblemer. Der skal ryddes op i den syge kultur i kurien, hvor ingen er ansat efter et stillingsopslag, og der skal skabes nogle faste og konsekvente retningslinier med hensyn til de præster, der har misbrugt børn og unge, og ikke mindst de biskopper, der har set gennem fingre med deres forbrydelser. Hvor mange ansatte i Vatikanet tør den nye pave fyre, og hvor mange biskopper vil han bede om at træde tilbage? Vil han afskedige kardinal Bertone som statssekretær (statsminister) og ærkebiskop Gänswein som chef for den pavelige husholdning - de to mænd skulle efter sigende være utrolig upopulære såvel internt i Vatikanet som ude blandt verdens kardinaler og biskopper. Vil han forsøge at løse den stadig stigende præstemangel ved at gøre cølibatet frivilligt? Det sidste tror jeg, men ellers forventer jeg ikke de store ændringer. Dertil er kardinalerne for konservative og traditionsbundne. Men spændende bliver det at se, hvem de vælger.